

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U000720

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 30-01-2024

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого від 26.02.2024 № 85

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Заїка Дар'я Ігорівна
2. Daria I. Zaika

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9556-5148

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 081

Назва наукової спеціальності: Право

Галузь / галузі знань: право

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Право

Дата захисту: 30-01-2024

Спеціальність за освітою: Право

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 2023-23 ID3376

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 10.63.01

Тема дисертації:

1. Працівник ІТ-сфери як суб'єкт трудового права.
2. The employee of the IT sphere as a subject of labor law.

Реферат:

1. У дисертації за результатами дослідження категорій «цифрова економіка», «платформна зайнятість», «шерингова економіка» аргументовано, що в цифрову еру основою предмета сучасних суспільних відносин в ІТ-сфері є суспільні відносини в цифровому середовищі. Суспільні відносини в ІТ-сфері охоплюють збирання, оброблення й передання даних на базі обчислювальної та інформаційної техніки, щоб отримати інформацію нової якості та використовувати її. Суспільні відносини в ІТ-сфері багатогранні й містять публічноправовий і приватноправовий аспекти. Авторка виділила такі етапи виникнення (становлення) суспільних відносин української ІТ-сфери: перший етап (3000 р. до н. е. – кінець XV ст.) – формування передумов виникнення суспільних відносин в ІТ-сфері, домінування ручних інформаційних технологій; другий етап (кінець XV ст. – початок XX ст.) – домінування механічних інформаційних технологій; третій етап

(середина XX ст. – 60-ті рр. XX ст.) – виникнення електричної технології, поява перших комп'ютерів; створення окремої галузі ІТ; четвертий етап (1970–1990 рр.) – розширення суспільних відносин в ІТ-сфері завдяки виникненню електронної технології та мережі «Інтернет»; п'ятий етап (1991 р. – початок XXI ст.) – становлення української академічної науки ІТ-сфери; шостий етап (2010–2022 рр.) – розквіт української ІТ-сфери; сьомий етап (лютий 2022 р. – дотепер) – суспільні відносини в ІТ-сфері у військовий період. У дисертації запропоновано поняття «ІТ-аутсорсинг» як відносини між замовником та аутсорсером-роботодавцем, за яких замовник передає частину своїх функцій аутсорсеру-роботодавцю на виконання його працівниками ІТ-сфери за вказівками й під контролем аутсорсера-роботодавця. Розмежовано фриланс і роботу за викликом. Авторка виявила об'єктивну необхідність диференціювати правове регулювання праці, що зумовлено зміною умов праці у зв'язку із цифровізацією виробництва й виникненням великої кількості нетипових форм зайнятості. Щоб знизити рівень «тіньової» зайнятості й зменшити бюрократичне навантаження на роботодавців, пропонується запровадити спрощений режим регулювання для підприємств, які переповнені нетиповою зайнятістю. Розмежовано поняття «спеціальне регулювання» та «спрощений режим». Спрощений режим завжди дерегулює суспільні відносини, тоді як «спеціальне регулювання» може бути як спрощеним (дерегульованим, «послабленим» для суб'єкта), так і зарегульованим (мати більше вимог / правил для суб'єкта). Спеціальне регулювання ширше за спрощений режим і повністю охоплює друге. У дослідженні встановлено, що трудові відносини в ІТ-сфері мають загальні ознаки, що притаманні всім трудовим відносинам, і спеціальні ознаки. До спеціальних ознак належать мета праці, способи й засоби виконання трудових обов'язків. Визначено поняття «трудові відносини в ІТ-сфері» як вид трудових відносин, що полягає в роботі зі збирання, оброблення й передання даних на базі обчислювальної та інформаційної техніки, щоб отримати інформацію нової якості та використовувати її. На підставі аналізу світових тенденцій і вітчизняної судової практики авторка вважає за необхідне використати досвід ЄС щодо критеріїв розмежування трудових відносин від інших, що пов'язані із працею, та ввести презумпцію трудових відносин на цифрових платформах, окрім державної платформи «Дія.City», яка вже законодавчо врегульована й має спеціальний правовий режим. Гіг-відносини врегульовано лише на державній платформі «Дія.City», тоді як відносини на інших цифрових платформах українських ІТ-фахівців залишилися поза увагою законодавця. У дисертації запропоновано врахувати позитивний досвід Франції та Португалії щодо закріплення на законодавчому рівні цифрових прав і доповнити чинний КЗпП та проект Трудового кодексу каталогом цифрових трудових прав. Наведено каталог цифрових трудових прав працівника в цифровому середовищі: право на доступ до інтернету під час виконання трудової функції; право на захист персональних даних, які використовуються під час роботи на цифрових платформах; право на страйк онлайн (із використанням цифрових платформ і соціальних мереж); право підвищити кваліфікацію онлайн; право на кібербезпеку під час виконання трудових обов'язків, право на захист даних про геолокацію, право бути офлайн у неробочий час і час відпочинку тощо. Список цифрових прав працівника не вичерпний і відкритий для дискусії, щоб надалі закріпити його в трудовому законодавстві. Авторка обґрунтувала, що доцільно розробити окремий випуск ДКХП «ІТ-сфера», оскільки ІТ-сфера налічує багато професій і ця кількість невпинно зростає. Для створення випуску ДКХП «ІТ-сфера» за основу можна взяти міжнародні стандарти з інформаційних технологій ISO/IEC 15288:2008, ISO/IEC 12207:2008, а також проекти МОН професійних стандартів для працівників ІТ-галузі. Випуск слід побудувати відповідно до структури Класифікатора професій (ДК 003:2010).

2. In the dissertation, based on the results of research into the categories "digital economy", "platform employment", "sharing economy", it is argued that in the digital era, the basis of the subject of modern social relations in the IT sphere is social relations in the digital environment. Public relations in the field of IT covers the collection, processing and transmission of data based on computing and information technology in order to obtain information of a new quality and use it. Public relations in the IT sphere are multifaceted and contain public law and private law aspects. The author singled out the following stages of the emergence (formation) of social relations in the Ukrainian IT sphere: the first stage (3000 BC – the end of the 15th century) – the formation of the prerequisites for the emergence of social relations in the IT sphere, the dominance of manual information

technologies; the second stage (the end of the 15th century – the beginning of the 20th century) – the dominance of mechanical information technologies; the third stage (the middle of the 20th century – the 60s 20th century) – the emergence of electrical technology, the appearance of the first computers; creation of a separate IT industry; the fourth stage (1970–1990) – the expansion of social relations in the IT sphere thanks to the emergence of electronic technology and the "Internet" network; the fifth stage (1991 – the beginning of the 21st century) – the formation of Ukrainian academic science in the IT sphere; the sixth stage (2010–2022) – the flowering of the Ukrainian IT sphere; the seventh stage (February 2022 – until now) – public relations in the IT sphere during the war period. The thesis proposes the concept of "IT outsourcing" as a relationship between the customer and the outsourcer-employer, under which the customer transfers part of its functions to the outsourcer-employer to be performed by its IT employees under the instructions and under the control of the outsourcer-employer. Freelance and on-call work are distinguished. The author revealed the objective need to differentiate the legal regulation of labor, which is due to the change in working conditions in connection with the digitalization of production and the emergence of a large number of atypical forms of employment. In order to reduce the level of "shadow" employment and reduce the bureaucratic burden on employers, it is proposed to introduce a simplified regulatory regime for enterprises that are full of atypical employment. The concepts of "special regulation" and "simplified regime" are distinguished. A simplified regime always deregulates social relations, while "special regulation" can be both simplified (deregulated, "relaxed" for the subject) and regulated (have more requirements / rules for the subject). The special regulation is wider than the simplified regime and fully covers the second one. The study found that labor relations in the IT sphere have general characteristics common to all labor relations and special characteristics. Special features include the purpose of work, methods and means of performing work duties. The concept of "labor relations in the IT sphere" is defined as a type of labor relations, which consists in the work of collecting, processing and transferring data on the basis of computing and information technology in order to obtain information of a new quality and use it. Based on the analysis of global trends and domestic judicial practice, the author considers it necessary to use the EU experience regarding the criteria for distinguishing labor relations from others related to work, and to introduce a presumption of labor relations on digital platforms, except for the state platform "Diya.City", which already legally regulated and has a special legal regime. Gig relations were regulated only on the state platform "Diya.City", while the relations on other digital platforms of Ukrainian IT specialists were left out of the legislator's attention. The dissertation proposes to take into account the positive experience of France and Portugal in enshrining digital rights at the legislative level and supplement the current Labor Code and the draft Labor Code with a catalog of digital labor rights. A catalog of the digital labor rights of the employee in the digital environment is provided: the right to access the Internet during working hours; the right to protection of personal data used when working on digital platforms; the right to strike online (using digital platforms and social networks); the right to improve qualifications online; the right to cyber security while performing work duties, the right to protection of geolocation data, the right to be offline during non-working hours and rest time, etc. The list of the employee's digital rights is not exhaustive and is open for discussion in order to further enshrine it in labor legislation.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- 1. Заїка Д. І. Правове регулювання оплати праці в ІТ-сфері: міжнародний досвід та українські перспективи. Актуальні проблеми держави і права//Б. Одеса, 2022. Вип. 94. С. 31–40.
- 2. Заїка Д. І. Актуальні питання правового регулювання робочого часу й часу відпочинку працівників ІТ-сфери. Науковий вісник Ужгородського національного університету//Б. Серія: Право. Ужгород, 2022. Т. 2. № 72. С. 20–26.
- 3. Заїка Д. І. Окремі питання визначення працівника ІТ-сфери як суб'єкта трудового права. Право та інновації//Б. 2023. № 1 (41). С. 56–62.
- 4. Заїка Д. І. До питання класифікації працівників ІТ-сфери. Проблеми законності//Б. Харків, 2023. Вип. 160. С. 118–134.
- 5. Zaika D. I. Features of the Legal Regulation of Social Relationship in the IT Sphere. KELM (Knowledge, Education, Law, Management). Poland, Lublin, 2023. № 3 (55). P. 129–135.
- 6. Zaika D. I. To the Issue of the Platform Employment and Digital Economy in the Conditions of Digitalization. Правові засоби забезпечення та захисту прав людини: вітчизняний та зарубіжний досвід : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. виклад., співроб. закл. вищ. освіти і наук. організацій, магістрантів, аспірантів, докторантів, представників громад. організацій, органів держ. влади й органів місц. самоврядув., підприємств та ін. установ (м. Київ, 18 трав. 2023 р.). Київ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2023. С. 94–99.
- 7. Заїка Д. І. Порушення умов NDA / NCA / NSA як підстава розірвати трудовий договір із працівником ІТ-сфери. Науковий погляд молоді: ключові питання сучасного етапу реформування системи вітчизняного законодавства : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих науковців (м. Київ, 10 лист. 2022 р.). Київ : Вид-во Східноукр. нац. ун-ту ім. В. Даля, 2022. С. 60–68.
- 8. Заїка Д. І. До питання захисту колективних інтересів працівників ІТ-сфери. Актуальні проблеми приватного та публічного права : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (21 трав. 2022 р.). Харків, 2022. С. 104–108.
- 9. Заїка Д. І. Деякі питання визначення категорій «працівник ІТ-сфери» та «гіг-спеціаліст». Основні напрямки захисту прав громадян України на працю та соціальний захист в умовах євроінтеграції : матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 8 жовт. 2021 р.). Харків, 2021. С. 232–235.
- 10. Заїка Д. І. Щодо питання принципу єдності та диференціації в умовах цифрової трансформації. Правові засоби забезпечення та захисту прав людини: вітчизняний та зарубіжний досвід : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 20–21 листоп. 2020 р.). Харків : ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2020. С. 95–100.
- 11. Заїка Д. І. До питання галузевої належності правових відносин із працівником ІТ-сфери. Новітні тенденції сучасної юридичної науки : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (4–5 груд. 2020, м. Дніпро). Дніпро : ГО «Правовий світ», 2020. С. 93–96.
- 12. Заїка Д. І. До питання гарантійних та компенсаційних виплат працівникам ІТ-сфери під час дії режиму воєнного стану. Актуальні проблеми захисту прав громадян України на працю та соціальний захист на шляху до євроінтеграції : тези доп. та наук. повідомл. учасників XII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 7 жовт. 2022 р.). Харків, 2022. С. 297–301.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0111U000960

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Середа Олена Григорівна
2. Olena H. Sereda

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8252-1963

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шумило Михайло Миколайович
2. Mykhailo M. Shumylo

Кваліфікація: д. ю. н., с.н.с., 12.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4257-3002

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний торговельно-економічний університет

Код за ЄДРПОУ: 44470624

Місцезнаходження: вул. Кіото, буд. 19, Київ, 02156, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сімутіна Яна Володимирівна
2. Yana V. Simutina

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7579-187X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Швець Наталія Миколаївна

2. Nataliia M. Shvets

Кваліфікація: к. ю. н., доц., 12.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9899-196X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Зіноватна Іляна Вікторівна

2. Iliana V. Zinovatna

Кваліфікація: к. ю. н., доц., 12.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3018-4934

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Ярошенко Олег Миколайович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Ярошенко Олег Миколайович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Лейба Людмила Василівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна